

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Ecclesiae Mediolanensis

Acta Synodalia Dioecesana Ecclesiae Mediolanensis, Pars Secunda

Borromeo, Carlo

Brixiae, 1603

De virtutum officijs, bonisq[ue] operibus exponendis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11399

Monebit, quàm religiosa præparatio-
idem sit ineundum.

Hortabitur Tobia: exemplo ad orationem,
ad ieiunium, tum ad confessionem,
& communionem, antequam matrimo-
nium conficiant.

Instruet in primis fideles, cur nubédum:
quo in genere multa differet de educa-
tione filiorum.

Commonefaciet etiam, vt antequam
matrimonium contrahant, rectè discât
se filios esse, nempe parentibus obedi-
tes esse, illisq; se amorem, metum, obser-
uâtiam, & venerationè debitâ præstare.
Quo fiat, vt cum ex matrimonio liberos
susceperint, rectè sanctèq; educant: alio-
qui si contra faciant, inde & sibi & alijs
infesta proles existet.

Admonebit item, vt videant cui nubât:
à Deo precentur vt rectè nubant: nè tri-
bulationem carnis quam habituri sunt,
habeât ad perniciem, sed ad salutem: nã
proprium donum Dei est vxor bona, &
prudens.

Vt in re tanta parentum consilium ad-
hibeant: quod quamuis necessarium non
sit, lex tamè naturalis humanaq; suadet,
& sacrarum literarum exempla docent.
Vt considerent ætatem, & mores.

Vt pro dote magna virtutem putent.

Vt qui se continere non possunt, melius
esse doceat, vt nubant.

Alia multa speciatim admonebit, prout
opportuna esse viderit.

Præcipuè verò in id incumbet, vt si quæ
morum corruptelæ nuptijs celebrandis
ex deprauato vsu adhibentur, radicibus
extirpentur; præsertim saltationes, cho-
rez, cyathorum confractioes, vocum à
profano gentiliū more non abhorren-
tium strepitus in vijs plateisq; ac præ-
terea fascinoes, veneficiaq; in ijs
impediendis.

De sacramento quoque Extreme vn-
ctionis dicet accuratè, præsertim cum
de morte concionem habet.

Qua in tractatione fideles docebit, vt
quando in febriū morbumvè incidunt,
ipsi statim tum confessionis, & sanctissi-
mæ Eucharistiæ sacramenta, tum hoc ex-
trema vnctionis in tempore petant; &
præsertim cum integra mente sunt.

Docebit vim sacramenti; ex qua conso-

lationè illis iniiciet: cum viderint nul-
lum sibi remedium defuisse, quod mater
ecclesia adhibet ad filiorum salutem.

Ostendet religiosas preces, quæ in eo sa-
cramento peraguntur, salutariter pdesse.
Et cætera multa adiunget ad sanctam
spem excitandam.

De virtutum officijs, bonisq; ope-
ribus exponendis.

Sicut autem in vitijs dissuadendis at
que exagitandis nõ modò vniuersè,
sed speciatim singulas partes, vitiosasq;
actiones prosequi concionator debet:
ita virtutes, earumq; præcipua officia ex-
ponet, nõ modò in vniuersum, sed sigil-
latim, ac diligenter.

Quare ad certas species descendet, quæ
ad verum Dei cultum, quæq; ad anima-
rum salutem pertinent.

Hocq; diligentius atq; enucleatius præ-
cepta institutaq; huius generis præci-
pua tradet, quò negligentius his tempo-
ribus tractari solent.

Spiritalis vitæ partes atq; officia, quæ
ex intima sanctissimorum virorù disci-
plina depromuntur, exponere studebit
preclare, atque vsque adeo accuratè, vt
nullum spiritalis sanctæq; institutionis
locum relinquat.

Ad Evangelica consilia amplectèda, ad
perfectioris vitæ disciplinam suscipien-
dam, ad mundi contemptum audientis
animos sæpè impellet: quò studiosius cæ-
lestis spiritalisq; vitæ instituta ample-
ctantur.

Atque hic quidem amplissimus campus
est, in quo sæpè Christiani concionato-
ris excurrat sermo.

Nec prætermittet auditores ad misericor-
diæ elemosinæq; oppetud excitare.
Nam hic locus latè patet, pertinetq; ad
omnes.

Huic consequens est concionari aliquan-
do de hospitalitatis officijs, de hospita-
libus, de societatibus seu sodalitatibus
charitatis, atque de omni cura pauperù.
Alter locus etiam, atq; is quidem vber-
rimus est, de elemosina spiritali.

Qui locus à concionatore nunquam om-
mittatur, cum vsu venerit; veniet autem
sæpissimè.

Correctionis igitur fraternæ, quæ ad
N 2 elemo-

eleemosinæ spiritualis speciem refertur, necessitatem demonstrabit: corrigendi fraternè modum docebit: præcepta atq; instituta vtiliter prudenterq; tradet.

Ad poenitentiae exercitationes, corporis macerationem castigationemq; populum sepe accendet.

Ad ieiunium, prout vigiliae, & aduentus, quadragesimæq; tempora incidunt, sæpè concionem transferet, qua & ieiunij necessitatem, & salutes fructus qui inde existunt, vberimè exponet.

Et quod plurimi interest, docebit sancti ieiunij certas leges, quas religiosi viri non modò instituerunt, sed executi sunt. diligentissimè.

Atque in hoc genere versabitur, & sepius, atq; diligentius, quò grauius ab omnibus ferè peccatur.

Quò frequentius, atque adeo studiosius, non modò sermonibus suis, sed etià tractationibus ad pietatis opera, & spiritalis vitæ studia exercitationesq; populus excitetur: quàm sepius concionator priorum librorum lectionem suadebit, ostendetq; salutes vtilitates, quæ inde vberimè existunt.

Contraq; nihil non agat, vt librorum inutilium, atque adeo turpium, quorum studio morum disciplina corrumpitur, vsus omnis planè extingatur.

Idem agat de turpibus obscenisq; imaginibus, atque alia ratione improbatis.

Sacras tantùm imagines, quæ ad pietatem animos inflamment, domi, & vbiq; haberi debere docebit.

Ethnicorum libri, qui in falsorum deorum commentitiarumq; fabularum commemoratione versant, vt ex omni puerorum schola literariaq; infantum exercitatione tollantur, cum occasio tulerit, concionando suadere ne desistet.

At doctrinæ Christianæ institutionem, qua pueris prima fidei rudimenta traduntur, quàm sepius atque maximè populo suadebit, & commendabit.

Quo in genere ostendet, quò nobiliores sunt, in illius Doctrinæ scholas ed frequentiores conuenire debere, & ad docendum, & ad perdiscendum, quæ in Christiana nobilitate præstantissima sunt, salutis nostræ necessaria instituta ac præcepta.

Nec verò verbis solam, & cohortatione agat, sed exemplo suo accendet.

Ideo eas scholas sæpenumero ipse adibit: suam item operam illis nauabit, put Episcopus, Episcopalesve Vicarij eandem ab eo requisierint.

Porro illud omnino præcipuum munus suum esse putabit, vniuscuiusque status homines docere atque instruere, beati Pauli exemplo: qui excellens, omnibusque numeris absolutus vniuersarum gentium concionator, omnes ad officij sui functiones erudiuit.

Monebit igitur sepius parentes, liberos, virum, vxorem, dominum, seruum, clericum, laicum, priuatum, magistratum, eius officij quod cuiusq; proprium erit. Quæ ratione fieri possit, vt bonis animi, corporis, & externis ad consequendam sempiternam beatitudinè vtantur.

Qua moderatione prospera; qua patientia rursus aduersa ferre debeant.

De filiorum autem educatione, & totius familiæ cura quàm diligentissime agat, & crebrò item; cum optima hæc institutio maximi interfit ad omnes totius Christianæ disciplinæ rationes.

Quo in officio, matrum ad vanitatem filias instruendum, & dominarum in pudicitia ancillarum tuenda negligentiu, culpas valde coarguet.

Commendabit vsupra, obseruantiam, & obedientiam, quæ præstanda est pastoribus, & sacerdotibus, ac quæ item principibus, & magistratibus, & deniq; maioribus.

Monebit, quàm crebrò, vt pro illis Deu præcentur.

Qua moderatione de eis loquantur, eū in hoc sepius peccetur.

Rursus magistratus cum opus est, & alios qui præsent, commonefaciet, populi commoda non sua spectare debere: exemplo, & auctoritate ad veras virtutes, ad optimamq; disciplinam illum dirigere: paternò amore eundem amplecti, religionem in primis, iustitiam, clementiam, fortitudinem, & temperantiam in omni vita colere.

Nobiles, humilitatis officia, modestiæ partes, ceterasque virtutes, quæ nobilitatis splendore prælucent, accurate docebit.

Nullam nobilitatem esse ostendet, quæ eum Christiana nobilitate sit conferenda. Proinde homines, nobiles præsertim qui rari habitant, cum aliquando insolentius se gerant, admonebit, quam benigne, quam modestè, cum rusticis, cum pauperibus, cum cæteris inferioris ordinis agant: ac docebit, quam valde indecorum sit atque adeo turpe, & Christiana nobilitate indignum, imbecilliores iniuriosius tractare, opibus oppugnare, & (quod flagitiosissimum est, & ad infamie notam insigne) puellarum pudicitiam attentare.

Ignobiles ad veram nobilitatem, quæ in religionis pietatisque cultu, & in præclaris humilitatis, patientiæ, Christianarumque aliarum virtutum officijs elucet, vehementes accendet.

Diuites monebit, quomodo ad salutem dirigant diuitiarum usum.

Quo item modo omnia misericordiae opera.

Doceritque omnes diuites esse, quia participes diuitiarum & thesaurorum cælestium fecit nos Christus, cæli & terræ rex, & bonorum omnium dominus. Pauperes frequenter ad patientiam cohortabitur; consolatione leniet; atque excitabit ad sanctarum virtutum copiam, & usum.

Pro hominum denique conditione varia salutis præcepta illis tradet: ita ut & rusticis hominibus, & colonis, cæterisque cuiusvis ordinis, ac status deesse nolit, neque cohortatione, neque admonitione, neque officio ad vniuscuiusque institutionem Christianam accommodato.

Hæc, atque adeo alia multa, ut & locorum, & temporum, & personarum ratio postulabit, sibi ad concionandum pie prudenterque concionator comparabit: ad quæ item sicut expedire viderit, ab Euangelij tractatione apteque digredietur, cum digressionis locus erit.

Denique id concionator sibi statuet, ad auditorum salutem, quidquid dicturus est, referre: itaque omnia planè cauebit, quæcumque ab eo proposito aliena sint.

Quæ verò meditati sibi in mentem venerint, omnia ad eum finem referret.

De ecclesiæ institutis, & precandi studio fidelibus proponendo.

CVM cætera ecclesiæ instituta, ut paulò ante commemoratum est, ritusque pro ratione temporum populo concionator proponet: tum sepe in omni concione illum docebit, quando, pro quibus, & quomodo oret.

Ut mane saltem, & vesperi precari ne omittat ex instituto vespertinæ, & matutinæ orationis.

Ut stans canonicis horis, cum diuinorum officiorum significatio campanis datur, si minus ad Ecclesiam conuenire potest, cum intelligat eo signo se ad orationem vocari, saltem paulum se mente colligens tacite precetur, vel orationem salutationemque angelicam pie attenteque pronunciet.

Ut signo campanæ dato, quo ad Missæ sacrum vocatur, paulisper se colligens mortalis peccati conscius, dolore ex eo affectus, proposito illius conficiendi suscepto supplex à Deo veniam petat.

Ut cum datur, & vesperi, & mane, & meridie signum salutationis angelicæ, genibus flexis ubi sit oret, ut sanctissimi instituti est.

Idem faciat feria sexta ad nonam, cum campana pulsatur ad orandum, & ad passionem Domini paululum pia mentis cogitatione recolendam.

Ut certum diem sumat, quo pro defunctis oret, secundam scilicet quamque feriam.

Ut cum orationis signum campana Parochiali datur, pro eo qui nuper ex hac vita migravit, illius animam pia precatione commendat.

Absoluta item concione, præsertim diebus festis, fideles excitabit ad orationem precesque adhibendas pro fidei Christianæ propagatione, pro summo Pontifice Romano, pro episcopis, pro principibus, pro magistratibus, pro emendatione vitæ peccatorum, pro extirpatione hæreticorum, pro cõuersione infidelium, pro auersione calamitatis si quæ impendet, ac denique pro publicis alijs necessitatibus, si quæ vnquam præcipue sunt; ac pro alijs etiam causis, quas pro temporum varietate episcopus indixerit, aut significauerit.